

החגים כמקור לערכים חברתיים ולמידות אישיות

משימה 2: חג מעצב טקס

ידע קודם

1. מהות החג בהקשר רחב של מקבץ החגים שבו הוא משובץ
2. ערכים אישיים, חברתיים ולאומיים בחגי ישראל ותרומתם לתיקון היחיד והחברה
3. מרכיבי החגים: מצוות, מנהגים, רבדים, טקסטים מרכזיים
4. רעיונות של תיקון היחיד ושל תיקון החברה במרכיבי החגים
5. המרכיבים החשובים בטקס שנערך לפני קהל

יעדי המשימה

1. התלמידים יזהו ארבעה ערכים אישיים ו/או חברתיים בתוכני חג נבחר ויסבירו את ערכם ואת חשיבותם בקידום חברה מתוקנת.
2. התלמידים יאתרו טקסטים המציגים עמדות ופרשנויות שונות לערכים האלה ויסבירו את בחירתם בטקסטים.
3. ההסבר של התלמידים לארבעת הערכים ולבחירת הטקסטים יתאים למטרות התוצר ולנמעניו.

התנאים לביצוע המשימה

1. עבודה בחברותא – עבודה בקבוצות של עד ארבעה תלמידים
2. ביצוע המשימה במהלך שלושה שיעורים בכיתה לפחות

התוצר המצופה

- טקסט ובו פירוט מבנה הטקס המוצע
- דף הסבר

החומרים שיחולקו לתלמידים לשם ביצוע המשימה

- משימה 2: חג מעצב טקס
- מחווה למשימה
- דף עזר: הצעה למבנה הטקס
- נספח: טקס ומאפייניו

המשימה

חג מעצב טקס

מטרת המשימה:

הצעת מבנה של טקס לחג נבחר, המציג את תרומתו של החג לתיקון האדם ולתיקון החברה

כדי ליישם "הלכה למעשה" את שלמדתם בשיעורי תרבות ישראל ומורשתו, הנכם מתבקשים להציע תכנית לטקס של אחד החגים שתבחרו עם המורה.

הטקס מיועד להיות מוצג על ידי תלמידים ולהימשך 15 דקות. על התכנים שיוצגו בטקס להתאים לאוכלוסיית בית הספר שלכם. הציגו בטקס ערכים של החג ושל מקבץ החגים שאליו הוא שייך, התורמים לתיקון היחיד ולתיקון החברה (היעזרו בנספח המצורף, בספרי הלימוד שלכם ובמקורות נוספים). עבדו בחברותא (בקבוצות של עד ארבעה תלמידים).

שלבי העבודה

1. לאחר שבחרתם עם המורה חג לשם הצגתו בטקס, שוחחו על ארבעה ערכים אישיים או חברתיים המשולבים בתוכני החג ובתוכני מקבץ החגים שאליו החג שייך. הערכים יכולים לבוא לידי ביטוי בסיפור המרכזי של החג, במנהגים או במצוות. עליכם להסביר כיצד הערכים האלה תורמים לתיקון היחיד ולתיקון החברה.
2. בחרו ארבעה טקסטים המחזקים ומדגישים את ארבעת הערכים שבחרתם. חשוב שהטקסטים ידגישו עמדות או פרשנויות שונות לערכים האלה, ויעבירו מסרים של תיקון היחיד והחברה. טקסטים אלה ישולבו במהלך הטקס.
3. פרטו את מבנה הטקס: פתיחה מעניינת, דברי קישור של הקריינים, קטעי דרמה והטקסטים שבחרתם. שלבו גם קטעי שירה וריקוד, מצגת או סרט, קטעי מוזיקה וכד' (שלושה אמצעי המחשה לפחות) לשיתוף הקהל. זכרו כי עליכם לרגש את הקהל כדי שהמסרים שלכם יטביעו עליו את חותמם.

שימו לב: הזמן המוקצב לטקס הוא 15 דקות בלבד.

4. הכינו את תכנית הטקס שלכם להצגה משכנעת לפני הכיתה. צרפו דף הסבר ובו:
 - פירוט הערכים החברתיים והאישיים שבחרתם והסבר מדוע, לדעתכם, הערכים האלה תורמים לתיקון היחיד והחברה.
 - הסבר לבחירת הטקסטים.
 - הסבר משכנע למבנה הטקס ולשימוש באמצעי המחשה שנבחרו, והסבר מדוע כדאי לבחור בטקס שלכם להצגה לפני קהל.

התוצר שתגישו למורה:

● מהלך הטקס המוצע ובו:

- פתיחה מעניינת ומאתגרת לטקס
- ארבעה טקסטים המייצגים את ערכי החג המקדמים חברה מתוקנת
- דברי קריינות
- אתנחתאות מתאימות לחג: קטעי שירה, ריקוד, מוזיקה וכו'
- קטע סיכום

● דף הסבר ובו:

- פירוט ערכי החג המקדמים חברה מתוקנת
- הסבר כיצד ערכים אלה מקדמים חברה מתוקנת
- הסבר לבחירת הטקסטים
- הסבר משכנע למבנה הטקס ומדוע כדאי לבחור בו להצגה לפני קהל

עבודה פורייה ומהנה!

מחווון

בתחילת הדרך 2-1	קרוב להשגת היעד 4-3	השגת היעד 6-5	רמות ביצוע קריטריונים
<p>התלמידים זיהו ערך אחד בתוכני החג הנבחר או מקבץ החגים התורם לתיקון היחיד והחברה, והסבירו אותו.</p> <p>ההסבר אינו מתייחס לתיקון היחיד והחברה.</p>	<p>התלמידים זיהו 2-3 ערכים בתוכני החג הנבחר או מקבץ החגים התורמים לתיקון היחיד והחברה, והסבירו אותם.</p> <p>ההסבר של אחד הערכים אינו מתייחס לתיקון היחיד והחברה.</p>	<p>התלמידים זיהו 4 ערכים בתוכני החג הנבחר או מקבץ החגים התורמים לתיקון היחיד והחברה, והסבירו אותם.</p> <p>ההסבר ברור והולם את הנושא לתיקון היחיד והחברה.</p>	ערכי החג
<p>התלמידים הסבירו באופן משכנע את הבחירה בטקסט אחד בלבד וכיצד הוא מחזק את ערכי החג.</p>	<p>התלמידים הסבירו באופן משכנע את הבחירה ב־2-3 טקסטים בלבד וכיצד הם מחזקים את ערכי החג.</p>	<p>התלמידים הסבירו באופן משכנע את הבחירה ב־4 טקסטים וכיצד הטקסטים מחזקים את ערכי החג.</p>	בחירת טקסטים
<p>הטקס כולל פתיחה ודברי קישור וקריינות, ומשולבים בו 2 טקסטים בלבד. דברי הקישור והקריינות אינם מבהירים את ההקשרים בין הטקסטים.</p> <p>הטקס אינו מתקדם באופן הגיוני, ואין בו מרכיבים מרגשים.</p>	<p>הטקס כולל פתיחה ודברי קישור וקריינות, ומשולבים בו 3 טקסטים בלבד ואמצעים דרמטיים.</p> <p>הטקס מתקדם באופן הגיוני, ויש בו מרכיבים מרגשים.</p>	<p>הטקס כולל פתיחה מעניינת ודברי קישור וקריינות מקוריים, ומשולבים בו 4 טקסטים ואמצעי המחשה דרמטיים (ריקוד, שיר, המחזה וכו').</p> <p>הטקס זורם ומתקדם באופן הגיוני, ויש בו מרכיבים מרגשים ורגעי שיא.</p>	רצף הטקס והקשר בין חלקיו
<p>התלמידים שילבו בטקס אמצעי המחשה אחד בלבד.</p>	<p>התלמידים שילבו בטקס 2 אמצעי המחשה בלבד.</p>	<p>התלמידים שילבו בטקס 3 אמצעי המחשה לפחות: ריקוד, קטע מוזיקלי, מצגת, סרט קצר או אמצעי המחשה אחר.</p>	שילוב אמצעי המחשה דרמטיים, אורקוליים ואחרים
<p>תוכני הטקס ומהלכו אינם מתאימים לזמן המוקצב.</p> <p>התכנים הנכללים בתכנית הטקס אינם מתאימים לתלמידים בחטיבת הביניים.</p>	<p>תוכני הטקס ומהלכו אינם מתאימים לזמן המוקצב.</p> <p>התכנים הנכללים בתכנית הטקס מתאימים לתלמידים בחטיבת הביניים.</p>	<p>תוכני הטקס ומהלכו מתאימים לזמן המוקצב: 15 דקות.</p> <p>התכנים הנכללים בתכנית הטקס מתאימים לתלמידים בחטיבת הביניים.</p>	מסגרת

דף עזר

הצעה למבנה הטקס

פתיחה מעניינת: שיר המציג את החג ו/או את ערכיו, דברי קריינות המעוררים סקרנות בקהל בנוגע למהות החג, טקסט מרגש העוסק בייחודיות של החג ובתרומתו לתיקון היחיד והחברה, טקסט מרגש העוסק בהקשר הרחב של מקבץ החגים שאליה שייך החג וכו'

אתנחתא: קטע מוזיקלי, ריקוד, סרט קצר, קטע המחזה וכו' המחזקים את הנאמר בפתיחה

קריינות: פירוט ערכי החג או מקבץ החגים התורמים לתיקון היחיד והחברה

הקראת טקסט 1: טקסט המציג ערך אחד שלדעתכם החג מייצג

קריינות: הסבר לערך או דוגמה המסבירה את הערך

הקראת טקסט 2: טקסט המציג ערך נוסף שלדעתכם החג מייצג

קריינות: הסבר לערך או דוגמה המסבירה את הערך

אתנחתא: קטע מוזיקלי, ריקוד, סרט קצר, קטע המחזה וכו' התומכים בשני הטקסטים

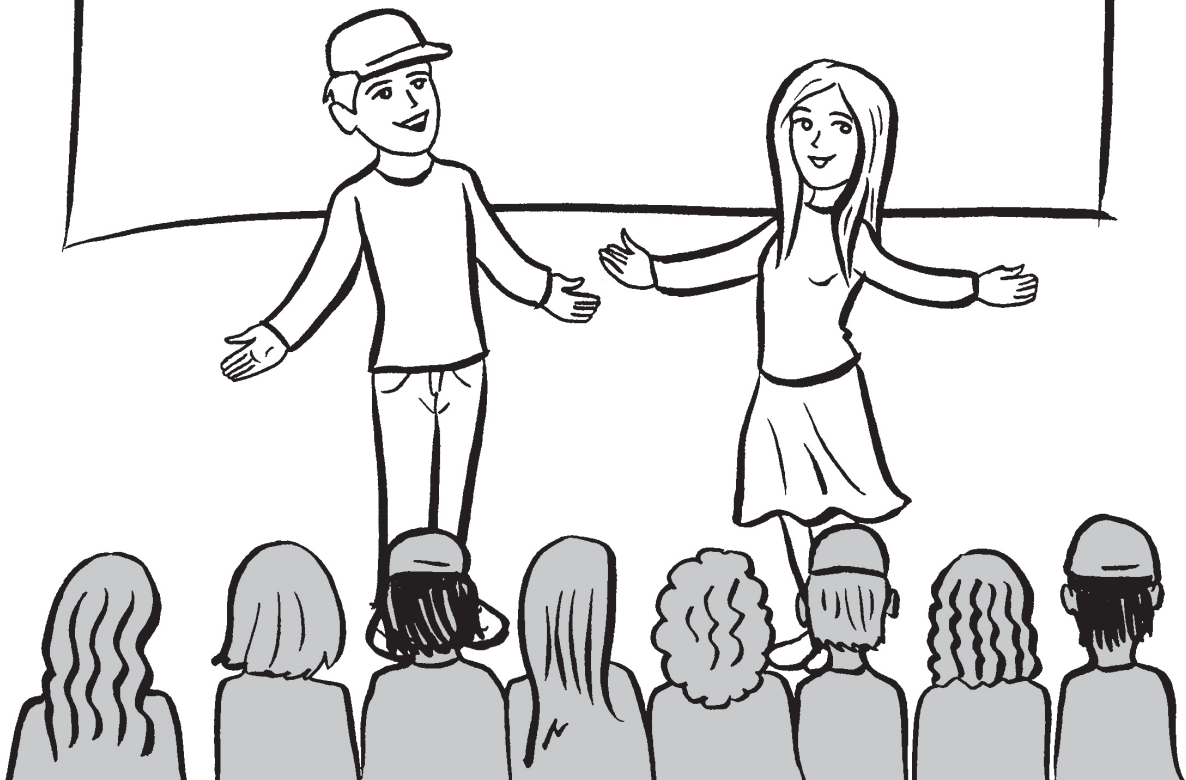
הקראת טקסט 3: טקסט המציג ערך נוסף שלדעתכם החג מייצג

קריינות: הסבר לערך או דוגמה המסבירה את הערך

הקראת טקסט 4: טקסט המציג ערך נוסף שלדעתכם החג מייצג

קריינות: הסבר לערך או דוגמה המסבירה את הערך

סיכום הטקס: דברי קריינות המסבירים את הערכים שפורטו במהלך הטקס, בשילוב קטע מוזיקלי, סרט קצר או כל אמצעי המחשה אחר, וסיכום המתייחס למכלול החגים במקבץ

נספח

טקס ומאפייניו

טקס הוא אירוע סמלי המורכב מרצף של פעולות סמליות, המבוצע בסביבה מסוימת ובמחזוריות סדירה. הפעולות הסמליות המהוות את הטקס מכילות לרוב חלקים מהמרכיבים האלה: עלילה, שירה, תהלוכה, ריקוד, פעילות שנעשה בה שימוש באובייקטים קדושים או סמליים ועוד. במהלך הטקס מובעות האמת והמשמעויות החברתיות הבסיסיות כפי שהן באות לידי ביטוי בעיני המשתתפים, והקשרים החברתיים בין המשתתפים מתחזקים. באמצעות הטקס, היחיד והחברה מבטאים את החשיבות שהם מייחסים לנושאים שונים.

תחושת ההזדהות של הפרט עם קבוצה מסוימת או עם אומה מסוימת באה לידי ביטוי בטקסים שבהם הוא משתתף השתתפות ישירה או עקיפה. מי שמשתתף בטקס הדלקת המשואות בערב יום העצמאות, למשל, מבטא בזאת את הזדהותו עם העם והמדינה, אך גם צפייה בטקס זה בטלוויזיה יכולה לחזק את תחושת הסולידריות הלאומית. טקסים מסוג זה משמשים תזכורת לבני הקבוצה בנוגע לערכים החברתיים הבסיסיים המשותפים להם, ובנוגע להיותם חברים בקהילה הדוגלת בערכים מסוימים.

טקס הוא פעולה הממירה מציאות משמעותית של משתתפיו ברעיון מופשט המסמל את המציאות. ההבדל בין טקס לפעולה אחרת הוא השימוש בפעולה שתכליתה הוא הסימול. לדוגמה, להדלקת נר או לנשיאת לפיד אין תכלית מעשית כשהם לעצמם.

טקס יום עצמאות הוא ביטוי סמלי לפעולה של הקמת מדינה במועד מסוים, חתונה היא ביטוי סמלי להחלטה של זוג להתחיל בחיים משותפים, והלוויה היא ביטוי סמלי למוות של אישיות כלשהי. טקס יום עצמאות וטקס חתונה הם טקסים משמחים, ולכן משולבים בהם מוזיקה, זיקוקין די-נור וכדומה, ואילו תכליתו של טקס הלוויה להעצים את תחושת העצבות, ולכן לא ישולבו בו אמצעים כאלה. טקסים הנחשבים מוצלחים הם אלה המשמשים השראה להחצנת רגשות.

מטרת הטקס היא חיזוק המכנה המשותף של הקבוצה שלה הוא מיועד, לרבות חיזוק הקשר של הקבוצה למנהיגיה או ליוזמי הטקס, וזאת על ידי העצמת תחושת הערך של משתתפי הטקס.

הגדרות שונות של טקס

- מעשה של יחיד או של יחידים שעיקרו התוכן הסמלי הגלום בו. תוכן סמלי זה הוא המעניק משמעות לטקס. המשמעות – חלקה גלויה וחלקה סמויה.
- טקס הוא יחידה תרבותית מובנית, חוזרת על עצמה, נראית, בעלת התחלה, אמצע וסוף הכוללת בימת התרחשות וקהל צופים. זהו "ביצוע תרבותי", תמצית התרבות המוצגת לצופים. זו הדרך של החברה "להציג את עצמה לעצמה": להעלות, במפורש ובמרומו, רבדים סמויים, ערכים ואידאלים של דמות החברה.

מאפייני הטקס

הטקס מעביר ממצב אחד למצב אחר (תודעתו, חברתי, חוקי וכו'). הטקס כולל היבטים חושיים: באמצעות החושים הקולטים את המרכיב החושי של הטקס, נקלט גם המרכיב הערכי שלו. ככל שמעורבים יותר חושים, כך הטקס מרגש ומשפיע יותר. בטקס יש מרכיב קבוע הכפוי על המשתתפים (המסר של הטקס, הערכים, המרכיב התרבותי), וכן יש בטקס יסוד דינמי וספונטני הבא לידי ביטוי בהתנהגות, במיצגים, בתפאורה ובתנועה (עיצוב הטקס).

על-פי ויקיפדיה – האנציקלופדיה החופשית.
© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך.